

Varia

**REPERE ALE UNEI CULTURI A LOCUIRII
EXPOZIȚIA MINUNATA LUME NOUĂ – CASE ALE MIGRANȚILOR
ROMÂNII**

COSMINA-MARIA BERINDEI*

Sâmbătă, 1 iulie 2017, la Muzeul Etnografic al Transilvaniei din Cluj-Napoca a avut loc vernisajul expoziției *Minunata lume nouă – case ale migranților români*. Expoziția curatoriată de Beate Wild și Raluca Buțincu Betea își începe, în acest fel, un turneu prin orașele României, după ce a fost vernisată, cu succes, în perioada noiembrie 2015 – iunie 2016, la Muzeul Culturilor Europene din Berlin și la Collaboratorium Berlin. Proiectul comun al Departamentului Europa Centrală și de Sud-Est din cadrul Muzeului Culturilor

---

* Cercetător științific III, Academia Română – Filiala Cluj, Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu”, cosminamariaberindei@yahoo.com.

Europene din Berlin și al Institutului Cultural Român din Berlin, realizat în parteneriat cu Muzeul Etnografic al Transilvaniei și cu Centrul pentru Studiul Comparat al Migrației, a fost finanțat de Die Beauftragte der Bundesregierung für Kultur und Medien și Institutul Cultural Român din București.

Așa cum Raluca Buțincu Betea a subliniat cu ocazia vernisajului, ideea acestui proiect a apărut în urmă cu mai bine de doi ani și își propunea să surprindă, printr-o expoziție fotografică, schimbările pe care peisajul cultural al Țării Oașului le-a suferit în ultimii 60 de ani, alăturând fotografiile lui Ioniță G. Andron, realizate în anii '50 - '60 ai secolului trecut, cu cele ale fotografului Petruț Călinescu, din cadrul proiectului său *Mândrie și beton*. În urma analizei acestei prime idei, împreună cu Beate Wild, coordonatoarea Departamentului Europa Centrală și de Sud-Est din cadrul Muzeului Culturilor Europene din Berlin, s-a considerat mai actual și mai important să fie surprinsă doar perioada ultimilor 20 de ani, documentând migrația internațională și boom-ul din construcții. În acest fel s-a început ampla documentare privind fenomenul de transformare a spațiului locuirii generat de migrația pentru muncă a locuitorilor din trei regiuni din nordul României, Țara Oașului, Maramureș și Bucovina. În expoziție au fost incluse peste 250 de fotografii realizate, în cea mai mare parte, de fotografii Petruț Călinescu. Altele aparțin artistului Matei Bejenaru, iar unele dintre fotografiile au fost realizate de către cercetători care au documentat tema migrației în România și în țările de destinație ale migranților români: Remus Gabriel Anghel, Eli Bădică, Carmen Chasovschi, Pietro Cingolani, Ionuț Dulămiță, Anamaria Iuga, Andra Jacob Larionescu, Daniela Moisa, Diana Necoară, Cristina Toderaș, Amelia Tue, Ciprian Vațe.

Fotografiile expuse au adus în fața publicului unul dintre aspectele în jurul căruia se construiesc visele majorității migranților plecați la muncă în Occident. Istoria migrației pentru muncă din zonele luate în discuție a început înaintea căderii comunismului, însă dimensiunea fenomenului a luat amploare după 1990. Inițial cei care plecau pentru a munci în țări din Occident erau bărbații, angajați în construcții, ulterior femeile au început să meargă și ele chiar și atunci când aveau copii pe care-i lăsa în grija rudelor, iar în cele mai fericite cazuri migrația pentru muncă se face împreună cu întreaga familie. Acești oameni locuiesc în țările în care muncesc în condiții precare, având ca scop esențial să adune bani pentru a construi case impozante în localitățile natale. Dorința de a construi ceva pentru urmași reprezintă țelul economiei de familie în multe locuri din lume. În comunitățile vizate de expoziție, acest mod de gândire e adus la rangul unui ideal sacru. E un mod cultural al acestor comunități de a se raporta la idei precum succes, bunăstare, hărnicie și un element al ascensiunii sociale. Pe de altă parte, aceste case reprezintă și o foarte subtilă radiografie a modului în care se articulează o nouă estetică a locuirii.

Casele construite în acest fel în Țara Oașului, Maramureș și Bucovina ajung, de cele mai multe ori, să nu fie locuite decât o foarte scurtă perioadă de timp, aceea a concediilor, în care proprietarii lor se întorc acasă. Membrii familiei rămași acasă, de obicei a treia generație dintr-o familie, uneori având în grijă nepoții, nu locuiesc în aceste case din rațiuni de costuri și de comoditate, ele devenind un simbol al hărniciei și al mândriei proprietarilor lor și obiectul „de arătat” constituindu-se într-un testimonial al bunăstării, de care se uzează în diverse circumstanțe. Noile case se disting printr-un colorit intens, prin arhitectura eclectică, cu multe etaje și decorațiuni de fier forjat, granit și marmură.

Pentru a conferi substanță expoziției, fotografiile au fost însoțite de scurte fragmente narative, extrase din interviuri sau din rezultatele unor cercetări întreprinse în cadrul unor proiecte individuale sau de grup în instituții de cercetare din București, Cluj-Napoca, Torino și Montréal. În acest fel, expoziția a punctat trăirile individuale și emoțiile personale ale proprietarilor nu doar în raport cu aceste construcții, ci într-un context social mult mai amplu raportat la: copiii rămași în țară fără părinți, dificultățile trăite în străinătate în raport cu locul de muncă, modul de constituire a rețelelor ce leagă comunitățile din România de cele din străinătate (pentru muncă, transport, curierat, locuire), modul de organizare a nunțiilor și alte amănunte. Astfel, expoziția nu a fost numai despre case și locuire, ea a fost despre oameni, despre gândurile, speranțele și, nu în ultimul rând, despre ambițiile lor și despre un mod de etalare a puterii economice.

În această expoziție arta fotografiei a fost într-un mod excepțional pusă în slujba antropologiei reușind să atingă dezideratul propus, acela de a pune în lumină un fenomen social contemporan; cel mai amplu, fără discuție, în zona geografică vizată. Aș sublinia, de asemenea, că expoziția s-a făcut inteligibilă chiar și unui necunoscător al fenomenului, fiind însoțită de toate datele care marchează la nivel istoric, geografic și statistic fenomenul migrației la care s-a referit.

Expoziția a fost însoțită și de un eveniment conexe, intitulat *Vorbind despre case. Dialog cu și despre migranți*, moderat de Ovidiu Oltean și care a avut loc pe data de 6 iulie 2017, la ora 17.00. S-a conferit astfel o perspectivă transculturală și comparativă acestui

fenomen global al migrației pentru muncă, percepută de către cei angrenați ca fiind temporară. Prezent din America Latină până în Europa de Est, Africa sau Asia, fenomenul are accentele lui identitare, care-i conferă specificitate în fiecare dintre aceste zone. Ceea ce unește la nivel global fenomenul este, în primul rând, speranța întoarcerii, mai devreme sau mai târziu, în locurile natale, acolo unde au construit ceva durabil. Construcția devine pentru mulți dintre migranți un obiectiv de viață ce face mai suportabilă condiția precarității din locul unde muncesc și trăiesc, precum și dorul de casă. Sub semnul acelorași speranțe își trăiesc viața și cei rămași acasă, migrația pentru muncă fiind asumată cu scopul precis de a îmbunătăți calitatea vieții în locul natal.

Prin expoziția *Minunata lume nouă – case ale migranților români* s-au abordat trei paliere culturale diferite, caracterizând trei lumi diferite ce se suprapun în același spațiu cultural global ce nu se mai definește doar sub aspect geografic: unul se referă la satele vizate cu peisajele lor culturale profund transformate de acest fenomen, al doilea se referă la identitatea de migrant a membrilor acestor comunități, care-și consumă cea mai mare parte a timpului la muncă în străinătate, având uneori un statut marginal, asumat cu demnitate sub semnul sacrificiului făcut pentru transferul de valoare înspre o altă identitate, aceea de membru al comunității sale de origine, aceasta constituindu-se în cel de-al treilea palier cultural vizat de expoziție.

Fotografii: Beate Wild